

Омельчук С. А.

доктор педагогічних наук, професор, перший проректор, професор кафедри української і слов'янської філології та журналістики Херсонського державного університету, Івано-Франківськ, Україна, omegas1975@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0323-7922>

ДИНАМІКА КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ НА РІВНІ ДОКТОРІВ НАУК

Анотація. Метою статті є дослідження динаміки кадрового потенціалу лінгводидактичної науки за часів незалежності України на рівні докторів наук, а саме: кількісного й статеві-вікового складу, середнього віку вчених, представлення їх за регіонами країни задля виявлення тенденцій в еволюції наукових кадрів вітчизняної лінгводидактики. Під час дослідження виявлено, що на 1 березня 2024 р. кадровий потенціал лінгводидактичної науки на рівні докторів наук становить 44 дослідники з 58, котрі протягом 1985–2023 рр. захистили докторські дисертації зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» за чотирма основними напрямками: 1) з історії української лінгводидактики – 2 дисертації (3,4 %); 2) у царині дошкільної та початкової лінгводидактики – 12 дисертацій (20,7 %); 3) з лінгводидактики базової й профільної середньої освіти – 19 дисертацій (32,8 %); 4) з лінгводидактики вищої школи – 25 дисертацій (43,1 %). Динаміка кадрового потенціалу засвідчує зменшення чисельності докторів наук, котрі працюють, що зумовлено такими чинниками, як смерть учених-лінгводидактів, досягнення пенсійного віку, незадовільний стан здоров'я, виїзд за кордон, колабораціонізм тощо. За статевою структурою співвідношення чоловіків – докторів наук становить 1:10. Це дає підстави стверджувати, що спеціальність 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» порівняно з іншими науковими спеціальностями є «жіночою». У віковій структурі переважають доктори наук продуктивного віку від 41 до 60 років (61,3 %). Загалом вік докторів наук з української лінгводидактики, задіяних в освітній і науковій діяльності, коливається від 36 до 88 років. Середній вік дослідників, які захистили докторські дисертації протягом 2006–2023 рр., зменшився на 10 років порівняно із середнім віком учених, що захистили докторські дисертації в 1985–2005 рр.

Ключові слова: українська лінгводидактика, напрями лінгводидактичної науки, кадровий потенціал, доктор наук, докторська дисертація, статево-вікова структура.

JEL classification: I28, J44.

DOI: 10.32987/2617-8532-2024-1-46-59.

Успішно втілити тенденції розвитку української лінгводидактики в умовах мінливих реалій динамічного світу, соціальних трансформацій, масштабних потрясінь, освітніх

реформ тощо неможливо без участі наукового потенціалу докторів наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)». Цю тезу підтверджують вис-

новки вчених Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г. М. Доброва НАН України: одним із першочергових завдань держави є відновлення наукового потенціалу країни в найближчі післявоєнні роки як обов'язкова умова її інноваційного розвитку і процвітання [1]. До того ж істотний вплив на структуру наукових кадрів має низка чинників, як-от: демографічний дисбаланс, відтік кадрів зі сфери науки й вищої освіти в інші напрями діяльності, тенденція зменшення чисельності молодих науковців, «старіння» науково-педагогічних кадрів [2]. Водночас еволюція кадрового потенціалу науки відбувається відповідно до закономірностей та особливостей, що для наукової сфери зумовлені не лише зовнішніми чинниками, а й внутрішньою структурою кадрового потенціалу [3].

Тож наше дослідження присвячено визначенню динаміки кадрового потенціалу лінгводидактичної науки за часів незалежності України на рівні докторів наук (ідеться про кількісний і статеві-віковий склад, середній вік учених, представлення за регіонами країни) з метою виявлення тенденцій в еволюції наукових кадрів вітчизняної лінгводидактики. Джерельною базою дослідження слугували довідкові дані науково-енциклопедичного видання Інституту енциклопедичних досліджень НАН України «Енциклопедія сучасної України», бібліографічні описи авторефератів дисертацій докторів наук із фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, державний бібліографічний показник України «Літопис авторефератів дисертацій» Книжкової палати Украї-

ни імені Івана Федорова, докторські дисертації та їх автореферати, оприлюднені на офіційних вебсайтах спеціалізованих учених рад.

Ця розвідка є продовженням нашого дослідження сучасних тенденцій розвитку вітчизняної лінгводидактики в контексті захищених докторських дисертацій зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)», представленого в монографії «Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців» [4]. До того ж тенденції розвитку науково-дослідного потенціалу української лінгводидактики третього тисячоліття аспектно досліджено в низці інших колективних монографій. Зокрема, у монографії «Стратегічні напрями розвитку сучасної української лінгводидактики» Е. Палихата й О. Петришина наголошують на тому, що праці вчених окреслюють вектори розвитку української лінгводидактики та є науковим підґрунтям, своєрідною точкою відліку для подальших методологічних напрацювань; осмислюючи еволюційні вимоги педагогічної науки, науковці-лінгводидакти розробляють новітні стратегічні теорії й напрями досліджень [5]. У монографії «Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми» А. Вихрущ, окреслюючи перспективи розвитку національної лінгводидактики, важливим та ефективним організаційним заходом називає створення в закладах вищої освіти кафедр професійної лінгводидактики [6].

Протягом 1985–2023 рр. захищено 58 дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та ме-

тодика навчання (українська мова)» за чотирма основними напрямками лінгводидактичної науки (рис. 1):

1) з історії української лінгводидактики захищено 2 дисертації (3,4 %): Тетяни Котик (2005), Стефанії Яворської (2005);

2) у царині дошкільної й початкової лінгводидактики захищено 12 дисертацій (20,7 %): Алли Богуш (1986), Миколи Вашуленко (1992), Ольги Хорошковської (2000), Наталії Гавриш (2002), Валентини Бадер (2004), Катерини Крутій (2005), Надії Луцан (2006), Наталії Горбунової (2011), Олени Трифонової (2013), Лариси Казанцевої (2014), Наталії Сіранчук (2018), Олени Компаній (2021);

3) з лінгводидактики базової і профільної середньої освіти захищено 19 дисертацій (32,8 %): Олександра Біляєва (1985), Володимира Мельничайка (1989), Марії Пентилюк (1996), Катерини Плиско (1997), Станіслава Карамана (2000), Тамари Донченко (2001), Івана Хом'яка (2002), Олени Горошкіної (2005), Елеонори Палихати (2005), Зінаїди Бакум (2009), Вікторії Загороднової (2012), Оксани Кучерук (2012), Лідії Мамчур (2012), Сергія Омельчука (2014), Ірини Ку-

черенко (2015), Володимира Нищети (2018), Олени Кулик (2019), Таміли Груби (2019), Тетяни Рудюк (2021);

4) з-поміж захищених докторських дисертацій переважають дослідження з лінгводидактики вищої школи – 25 дисертацій (43,1 %): Ганни Онкович (1995), Лариси Паламар (1997), Тетяни Симоненко (2007), Олесі Любашенко (2008), Ніни Голуб (2009), Наталії Остапенко (2010), Ірини Дроздової (2011), Катерини Климової (2011), Олени Ковтун (2013), Ольги Копусь (2013), Алли Нікітіної (2013), Інни Нагрибельної (2016), Юлії Руденко (2016), Марії Греб (2017), Оксани Гридчук (2018), Наталії Грони (2018), Людмили Овсієнко (2018), Анжеліки Попович (2018), Лілії Рускуліс (2019), Лариси Суботи (2019), Анни Струк (2020), Марії Цуркан (2020), Валентини Вітюк (2021), Ганни Швець (2021), Ірини Гуменюк (2023).

Чотири докторські роботи підготовлено з двох спеціальностей:

13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)» та 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» – дисертації Олени Ковтун (2013) і Анни Струк (2020);

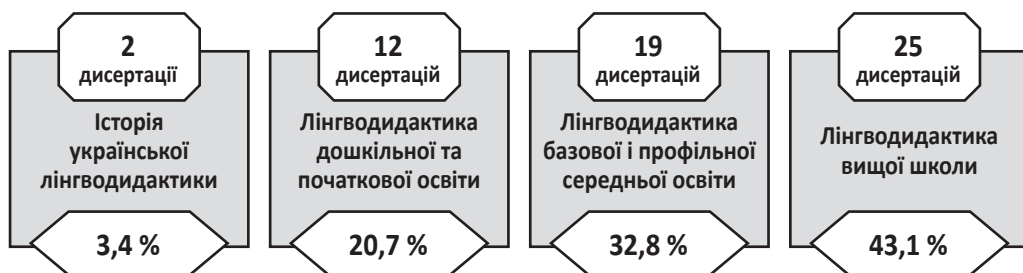

Рис. 1. Розподіл захищених докторських дисертацій за напрямками лінгводидактичної науки, од., %

Побудовано автором за тематикою докторських дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)».

13.00.08 «Дошкільна педагогіка» та 13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)» – дисертація Юлії Руденко (2016);

13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)» та 13.00.02 «Теорія і методика навчання (російська мова)» – дисертація Лариси Суботи (2019).

За часів незалежності України захищено 55 із 58 докторських дисертацій (рис. 2). Починаючи з 2004 р. простежується стабільність захистів із середнім показником дві дисертації щорічно. Виняток становить 2022-й – рік повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну

й уведення воєнного стану в країні. Розподіл захищених докторських дисертацій за роками показує, що рекордними за кількістю захищених досліджень є 2005 та 2018 рр., протягом яких науковий ступінь доктора наук з української лінгводидактики здобули п'ять і шість учених відповідно. Також вирізняються 2013, 2019 і 2021 рр., коли було захищено по чотири докторські дисертації.

Найбільше докторських дисертацій (94,8 %) захищено в чотирьох спеціалізованих учених радах університетів України, а саме: 23 роботи (39,7 %) протягом 1985–2012 рр. – у Національному педагогічному універ-

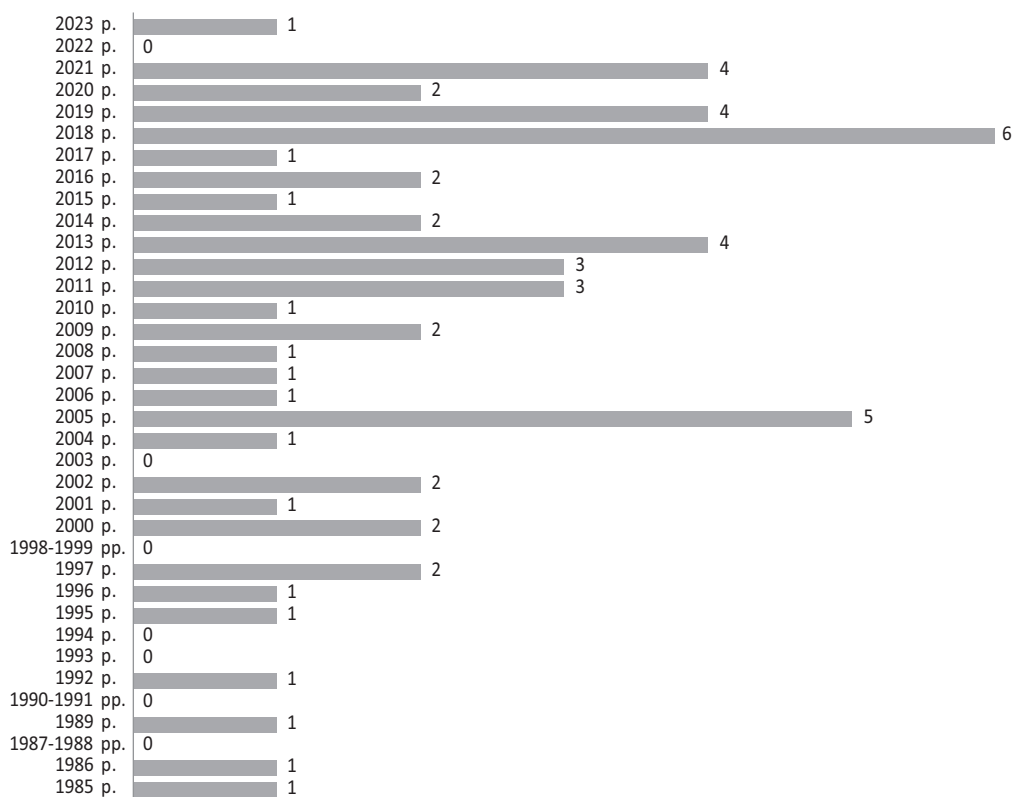
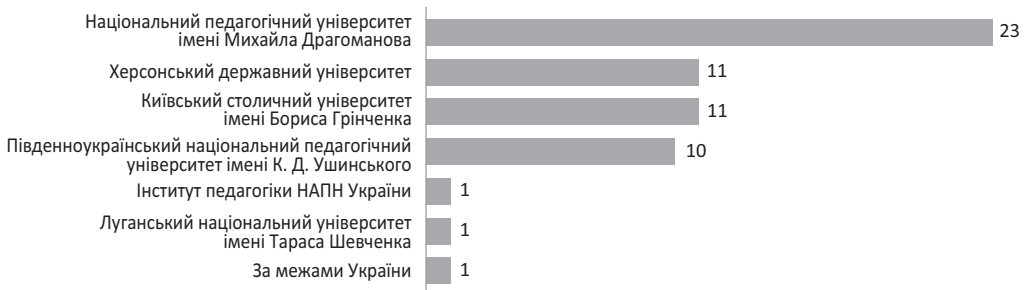

Рис. 2. Кількість захищених докторських дисертацій зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» за роками, од.

Побудовано автором за: [7] та на основі даних, оприлюднених на офіційних вебсайтах спеціалізованих учених рад.

ситеті імені Михайла Драгоманова (нині – Український державний університет імені Михайла Драгоманова); 11 робіт (19%) протягом 2009–2019 рр. – у Херсонському державному університеті; 11 робіт (19%) протягом 2017–2021 рр. – у Київському

столичному університеті імені Бориса Грінченка; 10 робіт (17%) протягом 2005–2023 рр. – у Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К. Д. Ушинського (рис. 3 і 4). Також по одній докторській дисертації захищено в спеціалі-

Рис. 3. Розподіл кількості захищених докторських дисертацій зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» за спеціалізованими вченими радами, од.

Побудовано автором за: [7] та матеріалами авторефератів докторських дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)».

Рис. 4. Динаміка захистів докторських дисертацій зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» у спеціалізованих учених радах України, %

Побудовано автором за: [7] та матеріалами авторефератів докторських дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)».

зованих учених радах Інституту педагогіки НАПН України та Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка. Ще одну докторську дисертацію захищено за межами України.

За часів незалежності України сформувалося п'ять основних лінгводидактичних наукових шкіл під керівництвом професорів Олександра Біляєва, Алли Богуш, Миколи Вашуленка, Станіслава Карамана й Марії Пентиліук, котрі підготували більшість докторів наук (57 %) зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)». Значну роль у розвитку наукового потенціалу відіграла й професор Любов Мацько, за керівництвом якої захищено 12 % докторських дисертацій з української лінгводидактики. Загалом 69 % докторів наук є представниками саме цих наукових шкіл (рис. 5).

За статевою структурою докторів наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» спостерігаємо явно виражену фемінізацію національної лінгводидактики: співвідношення чоловіків і жінок на момент здобуття наукового

ступеня доктора наук – 7:51 (рис. 6). Сучасний кадровий потенціал докторів наук відображає ще вираженішу кількісну перевагу жінок над чоловіками: із 44 докторів наук, що станом на 1 січня 2024 р. працюють, 40 жінок (91 %) та 4 чоловіки (9 %).

Протягом 2020-х років спостерігаємо зміни в чисельності докторів наук не лише у зв'язку із захистами докторських дисертацій (зокрема, порівняно з попередніми результатами, оприлюдненими 2019 р. у монографії «Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців», за останніх п'ять років докторський корпус вітчизняної лінгводидактики зріс на 14 %), а й через смерть учених-лінгводидактів: за останніх 20 років ми втратили шістьох докторів наук (10 %): Олександра Біляєва (1925–2006), Ларису Паламар (1936–2010), Марію Греб (1976–2019), Тамару Донченко (1938–2020), Володимира Мельничайка (1931–2020), Катерину Плиско (1924–2020).

Станом на 1 березня 2024 р. із 58 докторів наук, що захистили докторські дисертації зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)», у закладах

Рис. 5. Кількість докторських дисертацій зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)», підготовлених за консультування провідних учених-лінгводидактів, од.

Побудовано автором за матеріалами авторефератів докторських дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)».

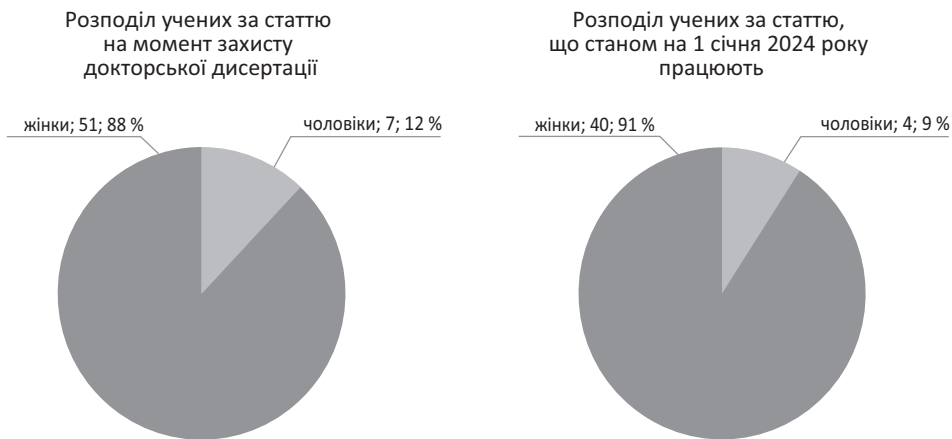

Рис. 6. Порівняльна характеристика статевої структури вчених-лінгводидактів, осіб, %

Побудовано автором.

вищої освіти працює 40 учених, у наукових установах – 2 дослідники, у закладах фахової передвищої і загальної середньої освіти – 2 викладачі (табл. 1). Не працює 6 докторів наук (12 %) – у зв’язку з досягненням пенсійного віку або за станом здоров’я.

Останнім часом у структурі кадрового потенціалу вчених-лінгводидактів виявляємо невтішні тенденції, пов’язані із внутрішньою й зовнішньою міграцією дослідників. Протягом 2019–2023 рр. із різних причин

змінити основне місце роботи 8 докторів наук (18,2 %) зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)». У зв’язку з російською військовою агресією за кордон виїхало 4 доктори наук (9,1 %) – на жаль, не за програмами міжнародної академічної мобільності. Через окупацію Луганської та Донецької областей у 2014 р., частково Запорізької та Херсонської областей у 2022 р. змінили місце перебування на інші регіони України 6 докторів наук (12 %). До того ж серед докторів наук

Таблиця 1
Розподіл докторів наук з української лінгводидактики, що працюють, за типами закладів

Тип закладу	Чисельність, осіб	Частка, %
Науково-дослідні інститути	2	4,55
Заклади вищої освіти, у т. ч.:		
класичні університети	26	59,08
педагогічні університети	6	13,64
ЗВО іншого галузевого спрямування (медичні, авіаційні, морські, технічні тощо)	6	13,64
заклади післядипломної педагогічної освіти	2	4,55
Заклади фахової передвищої освіти	1	2,27
Заклади загальної середньої освіти	1	2,27
Усього	44	100,00

Складено автором.

з української лінгводидактики було виявлено колабораціонізм: двоє вчених працюють у захоплених університетах, де створено фейкові заклади вищої освіти, які здійснюють освітній процес за стандартами російської федерації. Водночас аналіз наукових профілів у міжнародних наукометричних базах даних (зокрема, Scopus і Google Scholar) засвідчує афіліацію цих учених з українськими закладами вищої освіти.

Аналіз географії кадрового потенціалу докторів наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» дає підстави констатувати, що станом на березень 2024 р. 44 доктори наук працюють у закладах освіти й наукових установах 19 областей України та м. Києві (рис. 7).

За рівнем концентрації докторів наук з української лінгводидактики лідирують м. Київ і три області – Київська, Івано-Франківська й Херсонська. Водночас оптимальну вікову структуру та відносно достатню чисельність докторів наук представлено лише у двох закладах вищої освіти України – Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (4 доктори наук; середній вік – 53 роки) й Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка (3 доктори наук; середній вік – 52 роки).

У віковій структурі докторів наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» виокремлюємо три вікові групи: 1) молодий учений віком до 40 років включно; 2) учений зрілого

Рис. 7. Географія кадрового потенціалу докторів наук з української лінгводидактики станом на березень 2024 р., осіб

Побудовано автором.

віку від 41 до 60 років; 3) учений передпенсійного та пенсійного віку від 61 року. На рис. 8 відображено кількісні показники розподілу за віковими групами 44 докторів наук, що працюють: 27 учених (62 %) перебувають у віковій фазі зрілого віку (від 41 до 60 років), 16 учених (36 %) – у фазі передпенсійного й пенсійного віку (від 61 і старше) та лише один доктор наук віком до 40 років (2 %). До речі, наймолодшим доктором педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» станом на березень 2024 р. є професор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Анна Струк.

Як видно з рис. 8, переважають усе ж доктори наук зрілого (продуктив-

ного) віку, від 41 до 60 років. Це дає підстави для позитивних прогнозів формування кадрового потенціалу, що розвиватиме новітню українську лінгводидактику.

Водночас докторський корпус учених-лінгводидактів, які станом на 1 січня 2024 р. працюють, порівняно з віком науковців на момент захисту докторської дисертації постарів на 9,4 року. Зокрема, різниця у віці жінок – докторів наук сягає +8,7 року, у віці чоловіків – докторів наук вона є більш помітною та становить +13,1 року (табл. 2).

За зменшення частки дослідників перших двох вікових груп (на 17 і 8,9 % відповідно) частка дослідників передпенсійного й пенсійного віку істотно зросла – майже на 26 %

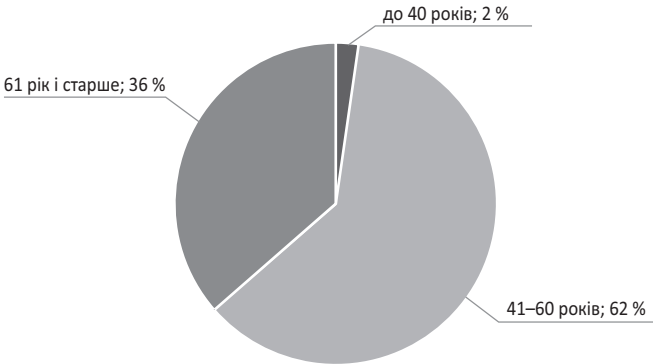

Рис. 8. Розподіл докторів наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» за віковими групами, років, %

Побудовано автором.

Таблиця 2

Середній вік докторів наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» за статтю, років

Доктори наук	Середній вік		
	На момент захисту докторської дисертації	Станом на 01.01.2024	Різниця
Загалом	48,2	57,6	+9,4
з них:			
чоловіки	50,9	64,0	+13,1
жінки	47,9	56,6	+8,7

Складено автором.

(рис. 9). Хоча саме по собі збільшення частки найстаршої вікової групи докторів наук не варто оцінювати як негативний факт: по-перше, наукова життєздатність учених передпенсійного й пенсійного віку може бути продуктивною; по-друге, «заявності достатньої кількості більш молодих науковців та необхідного матеріального забезпечення ерудиція і великий досвід представників старшого покоління тільки допомагають молодим у роботі та творчому зростанні» [8].

Незважаючи на те що глобальне старіння науки є світовою тенденцією розвитку сучасної науки [9], наше дослідження засвідчує позитивну тенденцію зменшення середнього віку дослідників, які захистили докторську дисертацію зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)»: учений, що захистив докторські дисертації протягом 2006–2023 рр., майже на 10 років молодший від ученого, котрий зробив це впродовж 1985–2005 рр. (рис. 10).

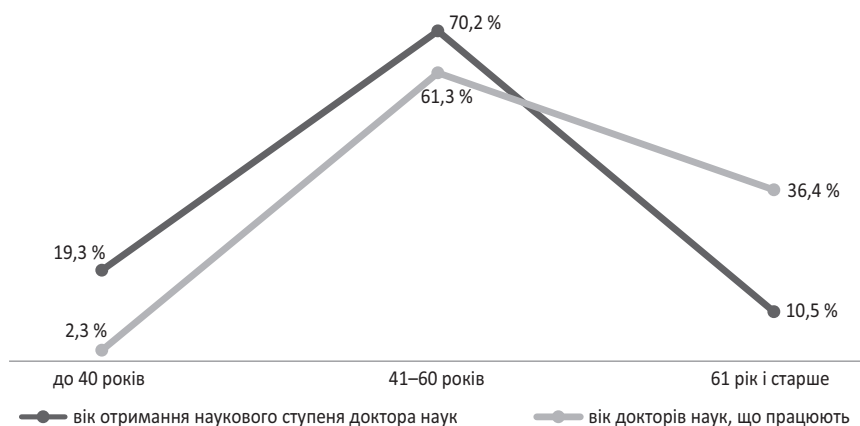

Рис. 9. Середній вік учених-лінгводидактів, що мають науковий ступінь доктора педагогічних наук, за віковими групами, %

Побудовано автором.

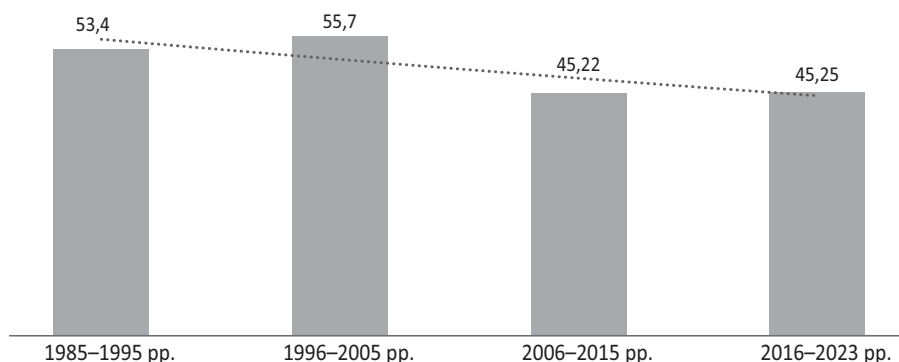

Рис. 10. Середній вік ученого на момент здобуття наукового ступеня доктора наук у різні періоди функціонування української лінгводидактики, років

Побудовано автором.

Відзначимо ще одне позитивне явище у віковій структурі науковців: середній вік докторів наук з української лінгводидактики, котрі працюють, становить 57,6 року проти 65,8 року докторів наук середнього віку Національної академії наук України [10]. Різниця між середнім віком доктора наук зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» та середнім віком доктора наук НАН України становить 8,2 року.

Отже, кадровий потенціал лінгводидактичної науки на рівні докторів наук на 1 березня 2024 р. становить 44 дослідники з 58, які протягом 1985–2023 рр. захистили докторські дисертації зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)». За часів незалежності України сформовано п'ять наукових шкіл під керівництвом професорів Олександра Біляєва, Алли Богуш, Миколи Вашуленка, Станіслава Карамана, Любові Мацько й Марії Пентилюк, котрі підготували майже 70 % докторів наук з української лінгводидактики. Динаміка кадрового потенціалу засвідчує зменшення чисельності докторів наук, які працюють, що зумовлено смертю вчених-лінгводидактів, досягнен-

ням ними пенсійного віку, незадовільним станом здоров'я, виїздом за кордон, колабораціонізмом тощо. За статевою структурою співвідношення чоловіків і жінок становить 1:10. Це дає підстави стверджувати, що спеціальність 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» порівняно з іншими науковими спеціальностями є «жіночою». У віковій структурі переважають доктори наук продуктивного віку, від 41 до 60 років (61,3 %). Загалом вік докторів наук з української лінгводидактики, задіяних в освітній та науковій діяльності, коливається від 36 до 88 років. Підставою для стриманого оптимізму є зменшення на 10 років середнього віку дослідників, що захистили докторські дисертації протягом 2006–2023 рр., порівняно із середнім віком учених, які захистили докторські дисертації в 1985–2005 рр.

Актуальним питанням для наших подальших досліджень докторського корпусу української лінгводидактики є характеристика наукометричних показників діяльності вчених, зокрема визначення їхньої публікаційної активності за показниками наукових баз даних «Scopus» і «Web of Science».

Список використаних джерел

1. Попович О. С., Костриця О. П. До пошуку оптимальної динаміки нарощування кадрового потенціалу української науки в період її післявоєнного відновлення. *Наука та наукознавство*. 2023. № 1 (119). С. 69–80. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2023.01.069>.
2. Performance efficiency of university teachers in the context of generational balance: measurement tools and application mechanisms / A. Spivakovsky et. al. *Integration, Harmonization and Knowledge Transfer* : Proceedings of the 17th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications, Kherson, September 28 – October 2, Kherson, 2021. P. 204–216. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3013/20210204.pdf>.

3. Попович О. С., Костриця О. П. Щодо стратегії післявоєнного відновлення кадрового потенціалу науки України. *Вісник НАН України*. 2023. № 9. С. 37–41. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2023.09.037>.

4. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців : монографія. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/16409>.

5. Стратегічні напрями розвитку сучасної української лінгводидактики : монографія / за ред. Е. Палихати, О. Петришиної. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 352 с. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19064/1/Monogr_Lingvodidakt.pdf.

6. Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми : монографія / А. В. Вихрущ та ін. ; за ред. А. В. Вихруща, К. Л. Стефанишин. Тернопіль : ТНМУ, 2022. 282 с. URL: https://repository.tdmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17687/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

7. Літопис авторефератів дисертацій : державний бібліогр. покажчик України. (1999–2022). Київ : ДНУ «Книжкова палата України імені Івана Федорова».

8. Попович О. С., Костриця О. П. Вікова структура наукових кадрів як фактор життєздатності наукової системи України. *Наука та інновації*. 2016. Т. 12. № 2. С. 5–11. DOI: <http://dx.doi.org/10.15407/scin12.02.005>.

9. Бублик С. Г. Оцінювання історичних тенденцій формування вікової структури дослідників-гуманітаріїв за 100 років. *Наука та наукознавство*. 2021. № 1 (111). С. 44–62. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2021.01.044>.

10. Довідка про Національну академію наук України (станом на 1 січня 2023 р.) / Національна академія наук України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/About/Pages/information.aspx>.

Serhii Omelchuk

Dr. Sc. (Pedagogical), Professor, Kherson State University, Ivano-Frankivsk, Ukraine,

omegas1975@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0323-7922>

DYNAMICS OF THE HUMAN RESOURCES POTENTIAL OF MODERN UKRAINIAN LINGUODIDACTICS AT THE DOCTORATE LEVEL

Abstract. The objective of this article is to investigate the dynamics of the human resources potential of linguodidactic science during Ukraine's independence period in the structure of Doctors of Sciences, with a focus on quantitative and gender-age composition, average age of scientists, and their representation by regions of the country. This analysis aims to identify trends in the evolution of scientific personnel in Ukrainian linguodidactics. The study revealed that the human resources potential of linguodidactic science in the structure of Doctors of Sciences as of March 1, 2024, comprises 44 researchers out of 58 who defended doctoral dissertations during 1985-2023 in the specialty 13.00.02 "Theory and Methodology of Teaching (Ukrainian Language)" in four main directions: 1) in the history of Ukrainian linguodidactics – 2 doctoral studies (3.4%); 2) in the field of preschool and primary linguodidactics – 12 doctoral studies (20.7%); 3) in linguodidactics of basic and specialized secondary education – 19 dissertations (32.8%); 4) in linguodidactics of higher education – 25 dissertations (43.1%). The dynamics of the human resources potential indicate a decrease in the number of Doctors of Sciences actively working. This is caused by a number of factors, including the death of linguodidactic scholars, reaching retirement age, unsatisfactory health conditions, emigration, collaborationism, etc. This leads to the conclusion that the specialty 13.00.02 "Theory and Methodology of Teaching (Ukrainian Language)" is more female-dominated than other scientific specialties. In terms of age structure, Doctors of Sciences of productive age from 41 to 60 years old predominate (61.3%). The overall age range of Doctors of Sciences in Ukrainian linguodidactics engaged in educational and scientific activities varies from 36 to 88 years old. The average age of researchers who defended doctoral dissertations during 2006-2023 decreased by 10 years compared to the average age of scientists who defended doctoral dissertations in 1985-2005.

Keywords: Ukrainian linguodidactics, directions of linguodidactic science, human resources potential, Doctor of Sciences, doctoral dissertation, gender-age structure.

References

1. Popovych, O., Kostyrytsia, O. (2023). Searching for optimal dynamics of building up the human resources of the Ukrainian R&D in the period of its post-war recovery. *Science and Science of Science*, 1(119), 69-80. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2023.01.069> [in Ukrainian].
2. Spivakovsky, A., Petukhova, L., Omelchuk, S., Voropay, N., Volianiuk, A., & Revenko, Y. (2021). Performance efficiency of university teachers in the context of generational balance: measurement tools and application mechanisms. *Integration, Harmonization and Knowledge Transfer*, Proceedings of the 17th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Kherson. Retrieved from <https://ceur-ws.org/Vol-3013/20210204.pdf>.
3. Popovych, O., & Kostyrytsia, O. (2023). Towards the strategy of the post-war restoration of the personnel potential of the science in Ukraine. *Visnyk of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 9, 37-41. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2023.09.037> [in Ukrainian].

4. Omelchuk, S. (2019). *Modern Ukrainian linguodidactics: norms in terminology and language practice of specialists*. Kyiv: Publishing house "Kyiv-Mohyla Academy". Retrieved from <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/16409> [in Ukrainian].
5. Palykhata, E., & Petryshyna, O. (Eds.). (2021). *Strategic directions of development of modern Ukrainian linguodidactics*. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky. Retrieved from http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19064/1/Monogr_Lingvodidakt.pdf [in Ukrainian].
6. Vykhreshch, A. V., Havryshchak, I. I., Hnatyshyn, S. I., Zalipska, I. Ya., Mysyk, O. A., Novitska, O. I., ...& Khrystenko, O. M. (2022). *Professional linguodidactics in the context of personal paradigm*. Ternopil: TNMU. Retrieved from https://repository.tdmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17687/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
7. SSI "Ivan Fedorov Book Chamber of Ukraine". (1999–2022). *Chronicle of dissertation abstracts. State bibliographic index of Ukraine*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Popovych, O. S., & Kostytsa, O. P. (2016). The age structure of scientific personnel as a factor in the viability of the scientific system of Ukraine. *Science and Innovation*, 12(2), 5-11. DOI: <http://dx.doi.org/10.15407/scin12.02.005> [in Ukrainian].
9. Boublyk, S. H. (2021). An assessment of historical trends in the formation of the age structure of humanitarian researchers over 100 years. *Science and Science of Science*, 1(111), 44-62. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2021.01.044> [in Ukrainian].
10. National Academy of Sciences of Ukraine. (2023). *Information about the National Academy of Sciences of Ukraine (as of January 1, 2023)*. Retrieved from <https://www.nas.gov.ua/UA/About/Pages/information.aspx> [in Ukrainian].